

Anna Vogel

**Meningsfullt bistånd
En kritisk analys av metaforer på Läkare Utan
Gränsers webbplats**

**Meaningful Aid
A Critical Analysis of Metaphors on Läkare
Utan Gränsers's (Swedish Médecins Sans
Frontières') Website**

Tidsskriftet Sakprosa

Bind 11, Nummer 2

© 2019

10.5617/sakprosa.6094

Sammandrag

I Norden finns en stark tradition av internationellt bistånd, men bistånd ifrågasätts alltmer. Tidigare forskning har efterlyst studier som frilägger underliggande föreställningar och värderingar knutna till bistånd (Fretheim 2007; Hoeffler & Outram, 2011; Sogge, 2015). Mitt fokus ligger på hur den humanitära biståndsorganisationen Läkare Utan Gränser conceptualiserar och värderar bistånd i sina webbtexter. Mer specifikt studerar jag hur organisationen använder metaforer. Liksom Lakoff & Johnson (1980) antar jag att metaforer avslöjar hur man ser på världen, och jag menar också, i enlighet med Charteris-Black (2004) att metaforer spelar en särskilt stor roll i övertygande texter. Tre nyhetsberättelser från Läkare Utan Gränserns webbplats analyseras, först med hjälp MIPVU-metoden, vilken utvecklats av Steen et al. (2010), och därefter med hjälp av en värdering av metaforerna utifrån forskningslitteratur (Lakoff & Johnson, 1980; Lakoff, 1993; Mannsåker, 2017). Resultaten visar att nyhetsberättelsernas metaforer, vilka främst utgår från kraft, ägande och rörelse, bidrar till föreställningen om att Läkare Utan Gränser gör ett gott arbete, där webbplatsbesökaren kan göra en viktig insats, vilken kommer migranterna till godo och dessutom motverkar EU:s negativa inflytande. Migranterna framställs via metaforerna som behövande, eftersom de inte utövar kraft, inte äger och inte har kontroll över sin situation. Slutsatsen blir att organisationen förmedlar en komplex bild av bistånd som meningsfullt, nödvändigt och politiskt. I ett större perspektiv kan detta exempel på hur språkliga medel används bli till nytta för andra biståndsaktörer, i deras arbete att övertyga såväl potentiella givare som beslutsfattare om biståndets villkor och nödvändighet.

Abstract

The Nordic countries have a strong tradition of contributing to international development and humanitarian aid, but lately, aid has been subject to criticism. Research has called for studies that reveal conceptualizations and values tied to aid (Fretheim 2007; Hoeffler & Outram, 2011; Sogge, 2015). My focus is to study how the aid organization Médecins Sans Frontières conceptualize and value aid in their webpage texts. More specifically, I investigate how the organization's texts make use of metaphors. Like Lakoff & Johnson (1980), I believe that metaphors disclose how one understands the world, and, in accordance with Charteris-Black (2004), that they are important to create convincing texts. Three news pieces from the Médecins Sans Frontières webpage are analyzed, first by using the MIPVU-method, developed by Steen et al. (2010), and then by evaluating the metaphors with the help of research literature (Lakoff & Johnson, 1980; Lakoff, 1993; Mannsåker, 2017). The findings show that the metaphors in the news pieces express force, ownership and motion, and that they add to the idea that Médecins Sans Frontières accomplish respectable results; therefore, the webpage visitor may make an important contribution which will be for the migrants' benefit and which in addition will counteract the negative influence of the EU. Through the metaphors, the migrants are depicted as needy, since they do not exert power, do not own much and are not in control. The conclusion is that the organization conveys a complex image where aid is described as meaningful, necessary and political. From a broader perspective, this instance of how linguistic strategies are used may serve as an example for other aid agents in their ambition to influence potential donators as well as decision-makers about the conditions and necessity of aid.

Nyckelord: bistånd; kritisk diskursanalys, positiv diskursanalys, kritisk metaforanalys; kognitiv lingvistik; metafor; MIPVU

Keywords: aid; critical discourse analysis; positive discourse analysis; critical metaphor analysis; cognitive linguistics; metaphor; MIPVU

Om författaren:

Anna Vogel är universitetslektor och arbetar vid *Institutionen för svenska och flerspråkighet* ved Stockholms universitet. Hennes forskningsintressen rör diskursanalys, kognitiv lingvistik, stilistik och översättning. Senast har hon undersökt metaforer i Tomas Tranströmers poesi.

Meningsfullt bistånd

En kritisk analys av metaforer på Läkare Utan Gränsers webbplats¹

Inledning

År 1974 blev Sverige det första land i världen att nå FN:s mål att avsätta 0,7 % av sin BNP för internationellt bistånd. Norge nådde målet 1976 och Danmark 1978 (OECD). I Norden finns en stark tradition av internationellt bistånd och länderna har länge agerat förebilder för andra. Idag finns dock röster som ifrågasätter bistånd. Vanliga argument är att det är ineffektivt, att det skapar beroende och konflikter och att det går förlorat i korrupcion (Hurst et al., 2017). Eftersom FN och EU stödjer och själva utövar bistånd, utgår jag här från att bistånd, trots motargumenten, underlättar för människor som drabbats av konflikter och katastrofer. Jag konstaterar dock att kunskap som kan frilägga underliggande föreställningar och värderingar av bistånd krävs för att Norden ska kunna behålla sin ledande position i biståndsfrågor. Sådan kunskap har också efterfrågats inom biståndsforskning från andra discipliner (se exempelvis Fretheim 2007; Hoeffler & Outram, 2011; Sogge, 2015).

I föreliggande artikel studerar jag underliggande föreställningar och värderingar som organisationen Läkare Utan Gränser förmedlar. Mer specifikt undersöker jag hur organisationen använder metaforer i sina texter. Motivet för att studera metaforer utgår från Lakoff & Johnsons (1980) antagande att metaforbruket avslöjar hur vi språkbrukare uppfattar världen

¹ Författaren önskar tacka Theres Bellander och Karin Idevall Hagren för värdefulla diskussioner, kritiska läsningar och strukturering av inledande avsnitt. Vidare vill författaren rikta sitt varma tack till redaktören och anonyma granskare för fruktbara kommentarer och förslag på relevant litteratur.

och till viss del även vad vi värderar högt respektive lågt. Vidare spelar metaforer, enligt Charteris-Black (2004), en särskilt stor roll för att forma ett övertygande och känslomässigt språk. Läkare Utan Gränser bedriver på sina webbsidor just ett övertygande arbete då de försöker värva givare. Metaforerna kan dessutom antas påverka webbplatsbesökarens, d.v.s. den potentielle givarens, tankar om bistånd utan att denne nödvändigtvis är medveten om påverkan, då Kövesces (2010, s. 12) menar att vissa konventionaliserade metaforer kan passera "under radarn" på mottagaren. Jag undersöker 1) vilka metaforer som förekommer, 2) hur dessa bidrar till att skapa underliggande föreställningar och värderingar om bistånd samt 3) hur underliggande föreställningar och värderingar om bistånd samspelar med webbplatsens övergripande mål att övertyga besökare att skänka pengar till organisationen.

Bakgrund

Frågan huruvida en övergripande inramning (*framing*), där metaforer ingår, påverkar läsaren i en viss riktning debatteras i litteraturen. Thibodeaus & Boroditsky (2013) argumenterar, med resultat från experimentella undersökningar, för att metaforbruk leder till att läsaren blir mer benägen att föreslå vissa åtgärder angående ett aktuellt problem. Steen et al. (2014) följer upp studien och efterlyser nyansering, så att kontexten får mer fokus, närmare bestämt vilka metaforer som används för vilka läsare, hur läsningen går till samt vilka attityder och intentioner läsarna har sedan tidigare. I undersökningen antar jag att de läsare som navigerar in på Läkare Utan Gränser redan på förhand har ett visst intresse för bistånd och önskar veta mer om hur organisationen arbetar. I motsats till de psykolingvistiska studierna Thibodeaus & Boroditsky (2013) och Steen et al. (2014) undersöker jag inte huruvida metaforerna påverkar läsaren, utan fokus är retoriskt-stilistiskt och gäller vilken effekt metaforerna har på texten som helhet.

Forskning om retorisk argumentation i relation till bistånd blir relevant för mig. Hurst et al. (2017) studerar explicita argument för internationellt bistånd i USA, och kommer fram till att sakargument väger tyngre än värderande argument. Detta går emot tidigare studier som visat att personer bara tar till sig fakta om dessa ligger i linje med de värderingar som personen redan har (Taber & Lodge, 2006).

Skandinavisk forskning om bistånd har inriktats mot attityder och värderingar. Sammantaget karaktäriserar undersökningarna texter (inklusive bilder) om bistånd som problematiska, bl.a. eftersom de använder sig av signalord vars betydelser och relevans är svåra att fastslå, exempelvis *partnerskap* (Fretheim, 2007; Tønnesen, 2007; Dahl, 2008; Gullestad, 2007). Ytterligare ett problem är att en postkolonial blick på underprivilegerade personer som hjälplösa, underställda, passiva, opålitliga och utan kunskap förmedlas i många texter (Eriksson Baaz, 2001; Öhman, 2008; Gullestad, 2007). Skandinaviska kristna missionärer, vilka kan ses som en typ av biståndsutövare, legitimerar sitt arbete på hemmaplan genom texter som upprätthåller en paternalistisk diskurs om Afrika (Gullestad, 2007). Sedan millennieskiftet har dock texterna om bistånd förändrats.

Tidigare var fokus på den referentiella språkfunktionen², bl.a. genom foton av biståndsmottagarna. Sedan 2000 har den poetiska funktionen stärkts via sloganliknande påståenden, liksom den konativa funktionen, tack vare direkta uppmaningar, och den fatiska funktionen, på så sätt att iögonfallande grafiska (ofta icke-föreställande) bilder används (Frøjd, 2017). Argumentation kring bistånd förs också utanför informations- och värvningstexter. Hur narrativ inom romaner, poesi och film ser ut, och hur dessa, liksom informativa sak-

² Se Jacobson (1959) om språkfunktioner.

prosatexter, kretsar kring skuld och privilegium, beskrivs och diskuteras i antologin *Skandinaviske fortellinger om skyld og privilegier i en globaliseringstid* (red. Oxfeldt, 2016).

Teori

Analysen i denna artikel utgår från Chouliarakis (2011) typologi av tre sorters solidaritet. Den första typen utgår från medlidande, som bilder av katastrof-drabbade barn, vilka förväntas väcka medlidande hos mottagaren. En ironisk solidaritet, som utgör den andra typen, tar istället fasta på att givaren bidrar för att uppnå ett eget mål, "att bli en lyckad person". Texter som vädjar till dessa typer av bidrag beskriver hur givaren kommer att bli eller känna sig efter donationen. Enligt Chouliaraki har den ironiska solidariteten dominerat i vår postmodernistiska tid, och uppmuntrat till självcentrerad konsumism. Hon föreslår därför agonistisk solidaritet, den tredje typen, som ett alternativ. Agonistisk solidaritet bygger på Arendts agonism (1998 [1958]). Inom agonistisk solidaritet ses den utsatta andra som en aktör med en strävan att klara av sitt liv trots lokala och globala orättvisor. Den utsatta ses inte som ett offer (se Chouliaraki, 2010 för utveckling av olika sätt att porträttera den utsatta). Chouliaraki menar att denna hållning kan möjliggöra att både givare och mottagare känner mening och ser social förändring som möjlig. Agonistisk solidaritet medför gärna att bilden av den andra blir mer komplex och möjligen också mer obekvämt jämfört med de andra typerna av solidaritet. Ett viktigt drag är att texten undviker förenklande resonemang. Mottagaren erbjuds vidare att bli aktiv, genom att texten explicit eller implicit pekar ut möjligheter för läsaren att engagera sig. Chouliaraki visar på en medie-rapportering från Uganda som *the Guardian* stod för 2007–2010, vilken hon menar kan väcka agonistisk solidaritet hos mottagarna. Här får olika röster, inklusive lokalbefolkningen, komma till tals, byns historia redogörs för och bevakningen pågår under flera år (Chouliaraki, 2011). Ett annat exempel på en nyanserad bild från en utsatt plats är en brittisk journalists beskrivning

av konflikten mellan Ryssland och Tjetjenien, där han tar upp perspektiv som sällan syns i medierapporteringen (Macgilchrist, 2007).

Att visa fram goda exempel är centralt inom så kallad Positive Discourse Analysis, PDA (Martin, 2004; Macgilchrist, 2007; Barlett, 2018), som är det forskningsperspektiv denna undersökning ansluter sig till. PDA fokuserar sammanhang där marginaliserade grupper kommer till tals och lyckas åstadkomma förändring. Den organisation som valts för undersökningen, Läkare Utan Gränser, är idag den hjälpporganisation som svenskar har högst förtroende för (Keldsen 2015). Eftersom Läkare Utan Gränser anses göra ett bra arbete kan texterna från deras webbplats sägas utgöra ett gott exempel, vilket alltså är centralt inom PDA. Denna typ av studier utmärker sig gentemot andra studier inom Critical Discourse Analysis (CDA), som annars syftar till att lyfta fram förtryckande eller diskriminerande diskurser. Utifrån Foucaults (2008 [1971]) teorier om hur makt skapas i nätverk av relationer antar jag ett PDA-perspektiv, och detta medför att jag även är intresserad av individens möjlighet att ta makt och göra motstånd mot förtryckande eller diskriminerande diskurser. Inom PDA liksom inom CDA i stort kan en mängd skilda resurser på olika nivåer undersökas, men jag begränsar mig till metaforer.

I likhet med flera företrädare för kognitiv lingvistik ser jag metaforerna som bärare av både språklig och begreppslig information (Lakoff & Johnson, 1980). Att uttrycka abstrakta fenomen med hjälp av (mer) konkreta enheter, vilka utgår från en kroppsforankrad erfarenhet av världen, ser jag som inte bara en språklig utan också en begreppslig strategi. Vi "tänker" oss abstrakta storheter som t.ex. ansvar som stort eller litet. Att något är stort eller litet är ju en rumslig dimension som fungerar tillsammans med rumsliga enheter, som exempelvis kroppar, möbler eller öppna utrymmen, men även sådant som ansvar, frihet eller tacksamhet kallas alltså för stort/litet (se Vogel, 2011, för en svensk introduktion till kognitiv lingvistik). Jag är alltså intresserad

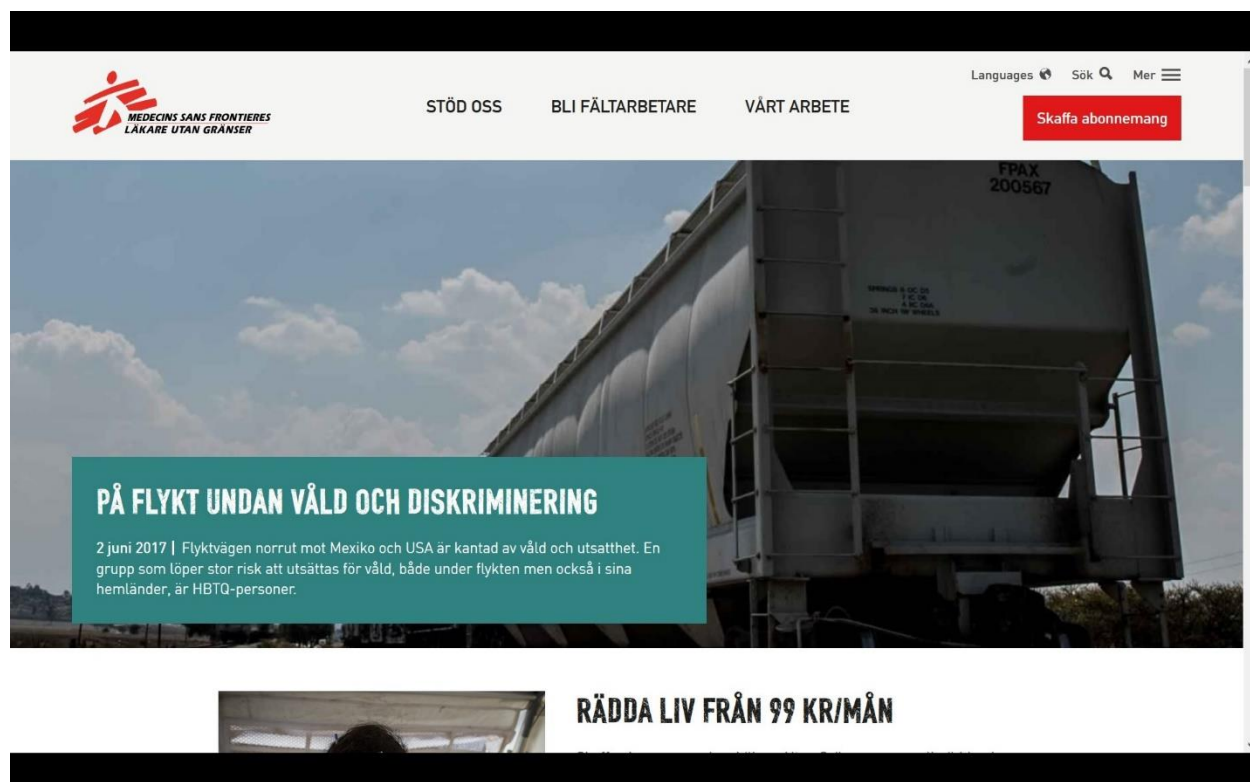
av konventionaliserade metaforer som kanske inte upptäcks av läsaren eller traditionellt ses som metaforer. Gibbs & Colston (2006) visar utifrån experiment att språkbrukare gör kopplingar mellan ett ords allra mest konkreta innebörd och olika abstrakta och metaforiska innebörder av ordet.

Material

Materialet utgörs av startsidan på Läkare Utan Gränsers webbplats, samt av tre texter som rubriceras som Nyheter från fältet. Texterna handlar om migranter och kunde vid tidpunkten för materialinsamlingen, den 5 juni 2017, nås från startsidan med ett par klick. I den allmänna politiska debatten kopplas bistånd och migration ofta samman.³ Migration är ett ämne som, särskilt sedan 2015, då många migranter sökte sig till Norden, har diskuterats i media, varit föremål för flera nationella och europeiska politiska beslut och väckt starka känslor hos allmänheten. Figur 1 visar den översta delen av startsidan på Läkare Utan Gränsers webbplats och ger en bild av den kontext från vilken de undersökta metaforerna hämtats. Typiskt för webbplatsen är att flera rubriker och kortare textelement återkommer på olika ställen, t.ex. de klickbara rubrikerna “Stöd oss”, “Bli fältarbetare” och “Vårt arbete” som finns både överst och nederst på startsidan. Foton förekommer i stor mängd. Från det centrerade fotot i Figur 1 nås en av nyhetsberättelserna. Under denna skymtar, i Figur 1, ytterligare ett foto samt rubriken “Rädda liv från 99 kr/mån”. Där under, utanför Figur 1, finns en text som kortfattat beskriver organisationen samt två klickbara textelement: “Bli månadsgivare” och “Ge en gåva”. Längre ner på sidan finns fler, mindre foton från vilka läsaren kan klicka sig direkt fram till de återstående två undersökta nyhetsberättelserna. Ännu längre ner finns ett foto av en medarbetare tillsammans med rubriken

³ En sökning på ordet *bistånd* i Sveriges Riksdags protokoll från webbTV-utsändningar av debatter och utfrågningar visar att *bistånd* ofta tas upp i samband med utrikespolitik och migration (riksdagen.se/sv/webb-tv/).

“Är du den vi söker?” och allra längst ner på startsidan har man placerat kontaktuppgifter, kontouppgifter samt återigen rubrikerna “Stöd oss”, “Bli fältarbetare” och “Vårt arbete”.

Figur 1. Den översta delen av startsidan på Läkare Utan Gränserns webbplats

Sammanlagt omfattar textelementen på startsidan tillsammans med texterna i de tre nyhetsberättelserna 2003 ord. Den första nyhetsberättelsen (277 ord) med titeln “På flykt undan våld och diskriminering” skildrar hur HBTQ-personer från Honduras, Guatemala och El Salvador flyr till Mexiko och USA. Den andra (390 ord) heter “Många undernärda barn i Kalémies flyktingläger”, och handlar om minderåriga barn i Kongo-Kinshasa, medan den tredje (540 ord) har rubriken “Eritreaner riskerar livet för att nå Europa” och beskriver flyktingar på Medelhavet.

Metod

De senaste tjugo åren har kognitivt lingvistiska metoder blivit allt vanligare i diskursanalytiska studier (se antologin Dirven et al., 2001 som betraktas som en startpunkt för kognitiv diskursanalys). För att studera metaforers roll i värvningsarbetet på Läkare Utan Gränsers webbplats utgår jag från den kognitivt lingvistiska metoden kritisk metaforanalys, en metod som inte bara används inom PDA och CDA utan även inom andra fält. Kritisk metaforanalys kombinerar ett kognitivt lingvistiskt angreppssätt med en pragmatisk analys. Den pragmatiska analysen säkerställer att hänsyn tas till den specifika kommunikationskontexten, och det är genom kombinationen av dessa två (kognitivt lingvistisk analys och pragmatisk analys) som resultatet kan säga något om hur metaforerna används retoriskt-stilistiskt (Charteris-Black, 2004). I mitt fall handlar den pragmatiska analysen om att beakta avsändare, mottagare, medium och textens syfte för att kunna uttala mig om metaforernas effekt på texten.

Jag studerar metaforer som utgörs av någon av de fyra ordklasserna verb, substantiv, adjektiv och pronomen. I analysen ingår inte prepositioner, subjunktioner, partiklar eller adverb. Motivet för uteslutningen är att metaforer som utgörs av dessa ordklasser är ytterst konventionaliserade och det kan argumenteras för att kopplingen till en konkret betydelse är bruten. Genom att utesluta sådana ordklasser liknar min analys Charteris-Black (2004), samt senare skandinaviska metaforstudier som Mannsåker (2017). För en fördjupad argumentation huruvida sådana ordklasser ska ingå i metaforanalys, se Mannsåker (2017, s. 80–83).

Den kognitivt lingvistiska analysen genomförs i tre steg: 1) Identifikation av metaforer inklusive beräkning av antal, 2) Tematisering av metaforerna samt 3) Analys av eventuell koppling mellan metaforerna och värderingar. Nedan beskrivs stegen:

1) Identifikation av metaforer inklusive beräkning av antal

I likhet med Mannsåker (2017) undersöks materialet flera gånger med metoden Metaphor Identification Procedure Vrije Universiteit, MIPVU (Steen et al., 2010). MIPVU innebär en närläsning av texten där varje ord studeras i avseende på om det används i bokstavlig, konkret betydelse eller i metaforisk, abstrakt (utvidgad, bildlig) betydelse. Orden kontrolleras sedan mot tre ordböcker: *Svenska Akademiens Ordbok*, *Svenska Akademiens Ordlista* och *Svensk Ordbok*. En ordbok skiljer vanligen mellan olika betydelser där den som presenteras överst brukar ses som den mest grundläggande. Under denna listas andra betydelser, exempelvis metaforiska. Om den först angivna betydelsen är konkret och en betydelse längre ner i listan är abstrakt, och den aktuella användningen motsvarar den abstrakta, betraktas den som metaforisk. Minst två av tre ordböcker måste ha denna ordning för att den aktuella användningen ska ses som metaforisk. För att ytterligare beskriva hur jag har gått tillväga ger jag några illustrationer från materialet och motiverar varför jag ser dem som metaforiska.

Ett exempel på verb i metaforisk användning är: *Jag tror att det är min hjärnas sätt att **kanalisera** den monumentala ångest som jag känner*, där *kanalisera* i den aktuella användningen inte betyder 'att bygga kanaler' utan att fördela ett slags mentalt eller känslomässigt tryck genom att utföra mindre uppgifter. I denna undersökning intresserar jag mig även för mer konventionaliserade metaforer eftersom sådana, enligt Kövecses (2010, s. 12), anses påverka tanken "under radarn". Exempel på en sådan metafor, som utgörs av ordklassen verb, syns i uttrycket **Stöd** oss. *Stöd* ses som en metafor eftersom det här inte handlar om konkret stöd, som till exempel att stödja en person som har svårt att gå ner för en trappa, utan om ekonomiskt stöd från en webbplatsanvändare till organisationen Läkare Utan Gränser. Nästa ordklass som studeras i undersökningen, substantiv, exemplifieras av *Med ett regelbundet **stöd** ser du till att vi har resurserna för att agera snabbt*. I analogi med hur verbet *stödja* ses som metaforiskt när det inte handlar

om fysiskt stöd, blir även substantivet *stöd* metaforiskt, då det inte heller här är fysiskt, konkret stöd som avses. Vidare undersöks adjektiv, som i *stor* i följande användning: *De lever fortfarande under desperata förhållanden och är i **stort** behov av mer humanitärt bistånd*. Adjektivet *stort* står här som attribut till huvudordet *behov*, vilket är ett abstrakt fenomen som inte kan mätas till en viss storlek med spatiala dimensioner. Därför ses *stort* som metaforiskt i sammanhanget. Slutligen analyseras pronomen. De pronomen som används i metaforisk betydelse i materialet är uteslutande possessiva pronomen, som i *Läs mer om **vårt** arbete*. Jag ser *vårt* som metaforiskt eftersom jag inte ser arbete som ett konkret föremål som går att äga, till skillnad från en vara som man har köpt och har hemma.

Undersökningen tar hänsyn till unika metaforer, vilket innebär att varje metafor räknas en gång, även om de förekommer flera gånger. Sålunda har metaforen i rubriken *Vårt arbete* (se överst i Figur 1) vilken förekommer i identisk form på flera ställen på webbsidan endast räknats en gång.

2) Tematisering av metaforerna

De funna metaforerna tematiseras med hjälp av *föreställningsscheman*, som motsvarar grundläggande kognitiva och kroppsliga erfarenheter som anses hjälpa människan att strukturera sina erfarenheter i omvärlden. Forskningslitteratur inom kognitiv lingvistik har urskilt en rad olika sådana scheman och ställt upp listor, där ca ett femtiotal scheman nämns (antalet varierar beroende på syfte och inriktning), se Vogel (2011, s. 55). I två fall kan jag inte urskilja något tema enbart utifrån föreställningsschema, utan den gemensamma nämnaren för metaforerna verkar istället grunda sig på något som är mindre basalt. I dessa fall har Grady (1997) konsulterats och det han kallar för *primära metaforers domäner* har fått kvalificera som teman. Eftersom det inte är relevant för undersökningens syften, skiljer jag inte

mellan föreställningsschema och domäner, utan kallar båda dessa för teman⁴.

I Tabell 1 syns de teman som används i undersökningen. Efter tabellen

kommenteras de kort.

Tema	Metaforens utgångspunkt	Analytiska frågor
kraft	utgår från utövad kraft	vem/vad utövar kraft på vem/vad?
ägande	utgår från att någon/något äger något	vem äger vad?
rörelse	utgår från en förflyttning, ofta från utgångspunkt till mål	vad konstrueras som utgångspunkt? vad konstrueras som mål?
del/helhet	utgår från del och helhet	vad utgör delar? vad utgör helhet?
syn	utgår från perception med ögonen	vem ser vad?

⁴ Två av temana, ägande och syn är hämtade från Grady (1997) och det sista temat, föremål, är en övrigt- kategori.

föremål	utgår från ett fysiskt avgränsat föremål	vilket abstrakt fenomen omtalas som föremål?
nära/långt borta	utgår från placering i rummet i förhållande till någon given punkt eller enhet	vad är nära vad?

Tabell 1. Tema, utgångspunkt och analytiska frågor

Grady (1997) beskriver hur kraft-metaforer används för att beskriva svårigheter, kontrollförhållanden, att något är viktigt eller att något går att förstå (”greppa” på svenska). Vidare menar han att ägande-metaforer är frekventa för att beskriva samhörighet. Rörelse-metaforer används flitigt i språket för att beskriva abstrakta fenomen (Lakoff, 1993). Del/helhet utnyttjas för att beskriva hur abstrakta fenomen organiseras logiskt (Grady 1997) men kan också användas för att beskriva känslomässiga tillstånd (Boström 2018). Metaforiskt används syn för att beskriva kognitiva processer, både vad gäller förståelse och övervägande (Grady 1997). Att beskriva abstrakta fenomen som om de vore föremål med fysiska dimensioner som storlek, höjd eller längd är vanligt då det gäller att ange kvantitet (Grady, 1997). Nära/långt borta kan användas för att beskriva samhörighet vad gäller abstrakta fenomen (Grady, 1997).

3) Analys av eventuell koppling mellan metaforerna och värderingar

I det tredje och sista analyskedet undersöker jag möjligheten att sammankoppla metaforerna med värderingar. Enligt den konceptuella metafor-teorin ses den som utövar kraft vara i överläge jämfört med den som kraften utövas på (Lakoff & Johnson, 1980), en rörelse som tillskrivs utgångspunkt och mål ses som meningsfull (Lakoff, 1993; Vogel, 2011), stor värderas högre än liten,

hög värderas högre än låg (Lakoff & Johnson, 1980) och helhet ses som bättre än splittring (Mannsåker, 2017). På ett liknande sätt tar Boström (2018) upp enhet, vilket jag menar är relaterat till helhet. I beskrivningar av den romantiska kärleken kan enhet ses som högt värderat. Varken Mannsåker eller Boström skriver dock något explicit om värderingen av delar. Alla teman har inte värderingar kopplade till sig, och dessutom kan värderingarna skifta utifrån kontext. I framställningen redovisas resultaten från alla tre analysstegen simultant. Hur en viss metafor värderas tas på detta sätt upp löpande.

Analys

68 identifierade metaforer fördelar sig på följande sätt mellan de olika temana: kraft (21 metaforer), ägande (17), rörelse (15), del/helhet (5), föremål (5), syn (4), och nära/långt borta (1), vilka nedan går igenom tema för tema.

kraft

När det gäller frågan vem som utövar kraft på vad, urskiljs olika relationer i materialet. Migranterna utgör i sammanhanget en central grupp, mot vilken andra aktörer utövar kraft. Däremot utövar migranterna aldrig kraft själva. Denna övergripande konstruktion framhäver migranternas utsatthet och behov av hjälp, vilket jag menar ökar webbplatsanvändarens benägenhet att skänka pengar. Särskilt intressant i sammanhanget är att webbplatsbesökaren själv förekommer i dessa metaforer, genom den direkta uppmaningen ***Stöd oss*** och den indirekta uppmaningen *Hur kan du **stödja** vårt arbete?* Webbplatsbesökaren utövar därmed inte kraft direkt mot migranterna, utan denna kraft går via organisationen Läkare Utan Gränser, vilket jag tolkar som att den hjälpbenägna webbplatsbesökaren ska förstå att hjälpen bör ske genom organisationen. Uppmaningarna *Stöd oss* och *Hur kan du stödja vårt arbete* har en privilegierad ställning i materialet. Även om de

numerärt bara räknas som två unika metafor, återkommer de flera gånger som knappar och rubriker.

Vidare utövar organisationen eller representanter för organisationen kraft mot migranterna, vilket dels kan uttryckas explicit, som i *Läkare Utan Gränser har sedan 2012 vårdat migranter ... både genom medicinsk vård och psykologiskt **stöd***, dels implicit, som i följande exempel där kraften riktas mot kliniker, och underförstått kommer migranterna till del: *Vi ... **driver** mobila kliniker längs järnvägsspåren på olika håll i landet*. Ytterligare ett exempel är hur en medarbetare beskriver att hon vill göra uppdraget i organisationen mer greppbart, vilket i bokstavlig betydelse avser att med hjälp av kraft kunna innesluta något i sin hand, men här ska förstås metaforiskt: *Jag tror att det är min hjärnas sätt att kanalisera den monumentala ångest som jag känner inför uppdraget som helhet, till något som ändå är någorlunda **greppbart***.

Migranterna är även utsatta för krafter från regimer, som i *Rapporten ... är baserad på vittnesmål från människor som flytt från Eritrea, ett land med ... lång **påtvingad** militärtjänstgöring* eller från kraftutövare som inte namnges: *Alla eritreaner som intervjuats av vår personal ombord sök- och räddningsfartyg på Medelhavet vittnar om att de **hållits** i någon form av fångenskap*. En variant av dessa konstruktioner är då texten beskriver hur det stöd som ges är otillräckligt. Främst är det FN och den nationella regimen i det aktuella landet som borde ge stödet: *Det **stöd** som erbjuds för närvarande är fortfarande inte tillräckligt*.

Som negativ kraftutövare står EU. Inte mindre än en tredjedel av alla kraftmetaforer i materialet beskriver hur EU påverkar migranternas situation negativt. Bland exemplen märks *EU erkänner eritreaners rätt till asyl, ändå gör man sitt yttersta för att **hålla** dem och andra som söker asyl så långt borta som möjligt från EU:s stränder, eller Detta för att **förhindra***

*eritreaner från att lämna landet och **förhindra** resa genom dessa länder för att kunna nå Europa.* Via kraftmetaforer, samt, som vi ska se nedan, metaforer med andra teman, konstrueras EU som en antagonist i förhållande till Läkare Utan Gränser. Medan Läkare Utan Gränser försöker hjälpa migranter, försöker EU försvåra migranternas situation. Denna motsättning mellan de två organisationerna manifesteras inte bara språkligt i textens metaforer, utan också på innehållsligt plan. Motsättningen, som alltså förorsakas av EU:s restriktiva flyktingpolitik, har lett till att Läkare Utan Gränser sedan juni 2016 nekar att ta emot bidrag från EU eller EU:s medlemsstater (Läkare Utan Gränser, 2016).

Den som utövar kraft värderas som stark och mäktig. Kraften i sig kan värderas som positiv, likt webbplatsbesökarens och Läkare Utan Gränser kraft, eller som negativ, likt regimers eller i synnerhet EU:s kraft. Den som utövar kraft har också kontroll. Den framskrivna värderingen blir här att Läkare Utan Gränser och webbplatsbesökaren behövs för att balansera upp eller förhoppningsvis i slutändan kunna kontrollera och besegra de negativa krafterna.

ägande

Vad gäller metaforer som konstrueras som ägande, står Läkare Utan Gränser som ägare i majoriteten av fallen. De äger främst sitt arbete, eller sådant som direkt relaterar till arbetet, vilket uttrycks med pronomen i **vårt arbete**, **våra arbetsområden**, **vår rapport** och **våra team** eller med verbet *har*: *Med ett regelbundet stöd ser du till att vi **har** resurserna för att agera snabbt.* Den sistnämnda meningen illustrerar ansvarsfördelning; liksom jag visat ovan har webbplatsanvändaren en viktig funktion i och med att hen flertalet gånger utpekas som den som *stödjer*, medan Läkare Utan Gränser är organisationen som *äger* arbetet. På detta sätt kan organisationen se till att skydda sitt

förtroendeingivande namn (jfr Keldsen) samtidigt som webbplatsbesökaren bjuds in att bli en del av detta arbete genom att ge ekonomiskt bidrag.

Jag har inte funnit någon uppgift i forskningslitteraturen angående vad som värderas högre eller lägre, men det verkar rimligt att anta att den som äger värderas högre än den som inte äger något. Jag antar här också att den som äger något samtidigt kontrollerar det ägda.⁵ Kontexten måste dock beaktas, eftersom ägaren kan äga något dåligt, eller, genom sitt ägande, utföra dåliga gärningar.

Migranter uppträder nämligen också som ägare, men äger endast osäkra platser och våldsamma familjer: *Våldet och trakasserierna sker ... inom den egna familjen*. Det finns även exempel på hur migranter är ägare i negerade satser eller med annan begräsning: *Eftersom de inte **har** någonstans att ta vägen*. Metaforbruket som utnyttjar ägande vad gäller migranterna tolkar jag som att organisationen härigenom framhåller deras utsatthet och hjälpbehov, eftersom de inte äger, alternativt äger osäkerhet.

Slutligen är även EU ägare: ***EU:s** försök att stoppa flyktingar genom att stärka nationella gränser och interneringsläger utanför **dess** egna gränser ger inte människor något annat val än att betala smugglare*. EU, eller snarare EU:s politik, är också ägare i följande mening: *De är tydliga exempel på hur en restriktiv flyktingpolitik **har** förödande konsekvenser*. Liksom vad gäller kraft-metaforer beskrivs EU som negativt, genom att förekomma ihop med negativt laddade ord som *stoppa*, *interneringsläger* och *smugglare* i första exemplet och *förödande* i det andra. Antagonismen förstärks genom att

⁵ Inom nätdiskussion, bloggar och ungdomars talspråk används ibland ”du äger” eller ”du är ägd” där det första anger positiv makt och det senare att du har förlorat, se ex. språkbruk.fi

EU uttryckligen äger *gränser*, vilket kontrasterar till organisationen, som bär namnet Läkare *Utan Gränser*.

rörelse

En rörelse består av utgångspunkt–väg–mål. Alla tre behöver inte vara språkligt uttryckta. Utgångspunkten är särskilt intressant, därför att den kan kopplas till ursprung, orsak och kontroll över skeendet. I majoriteten av metaforerna finns utgångspunkten utsatt.

Personalen hos Läkare Utan Gränser fungerar som startpunkt, vilket syns i exemplet *Ett team har också **gett** vård till cirka 1500 människor i byn Moke*. Jag ser *ge* som metaforiskt här, då vård inbegriper samtal, diagnos, undersökning, förskrivning av läkemedel, journalföring, operation och andra typer av behandlingar som inte nödvändigtvis innebär att ett föremål överräcks, *ges* i dess konkreta bemärkelse, från sjukvårdspersonalen till patienten.

Vidare finns webbplatsbesökaren med som underförstådd utgångspunkt för en rörelse där en viss summa pengar kan bekosta en viss insats: *240 kronor kan **räcka** till 49 filter med isolerande hölje som skyddar utsatta personer för t.ex. naturkatastrofer, mot värme, kyla, vind och regn*. Rörelseverbet *räcka* är metaforiskt, eftersom *räcka* i den aktuella användningen inte beskriver en verklig rörelse utan ett slags metaforisk sträcka längs ett ökande antal kronor, där en viss punkt nås (240 kr), vilket motsvarar värdet som föremålen (49 filter) har. Migranterna är de utsatta personer som filtarna ska skydda, och kan därför räknas som implicit slutpunkt.

I materialet finns även rörelser där utgångspunkten inte är uttryckt, utan bara målet. Detta är fallet när migranterna rör sig. Ett exempel är *Många ser därför inget annat alternativ än att bege sig ut på den farliga resan över havet, i hopp om att så småningom **nå** trygghet och frihet i Europa*.

Jag menar att *nå* här är metaforiskt, eftersom det som omnämns, *trygghet* och *frihet*, är abstrakt och ingenting man kan nå fram till i konkret bemärkelse, till skillnad från till exempel en plats eller ett konkret föremål. *I Europa* nämns visserligen i exemplet, men fungerar som efterställt attribut i form av prepositionsfras, medan *trygghet och frihet* är samordnade huvudord. Förutom trygghet och frihet konstrueras även i andra exempel säkerhet och skydd som mål.

Vidare finns exempel på rörelser där regimer eller överstatliga organisationer utgör utgångspunkt, som i följande mening där rörelsen uttrycks med *få*: *Villkoren i bosättningarna måste omedelbart förbättras, människor måste få tillgång till sjukvård.* Läkare Utan Gränser menar i omkringliggande text att regimen i området tillsammans med FN borde stå för denna hjälp, dvs borde vara avsändare för förbättrade villkor och sjukvård. Även den överstatliga organisationen EU utgör startpunkt i en rörelse som beskrivs som att *ge*, men när EU är inblandat karaktäriseras organisationen som negativ, liksom i de redan beskrivna fallen vad gäller kraft och ägande. Denna negativa värdering uttrycks t.ex. via negation, som i följande exempel:

EU:s försök att stoppa flyktingar genom att stärka nationella gränser och interneringsläger utanför dess egna gränser **ger** inte människor något annat val än att betala smugglare att få hjälp förbi vägspärrar, korsa gränser och stängsel och i slutändan ombord på båtar för att korsa Medelhavet.

Värderingen kan också uttryckas med hjälp ett värdeord, som *förfärligt* i följande exempel, där *ge* används metaforiskt för att karaktärisera något abstrakt som en fysisk rörelse:

Det är förfärligt att EU och medlemsländerna idag gör det motsatta genom att flytta gränskontrollerna till osäkra länder och

genom att ge humanitärt stöd i utbyte mot att länderna förhindrar flyktingar från att ta sig till Europa, säger Linn Biörklund Belliveau.

Även människosmugglare kan vara utgångspunkt, som i redan anförda exempel där EU hålls som yttersta ansvarigt:

EU:s försök att stoppa flyktingar genom att stärka nationella gränser och interneringsläger utanför dess egna gränser ger inte människor något annat val än att betala smugglare att **få** hjälp förbi vägspärrar, korsa gränser och stängsel och i slutändan ombord på båtar för att korsa Medelhavet.

I texterna används också enstaka rörelsemetaforer för att beskriva tid, som i *Tio månader har **gått** sedan människor tvingades fly från sina hem*, men dessa ser jag inte som så intressanta eftersom de är så få och så pass starkt konventionaliserade.

När Läkare Utan Gränser fungerar som utgångspunkt i rörelsemetaforerna, kontrollerar de också dessa skeenden, som att *ge vård*. På samma sätt kan webbplatsbesökaren kontrollera att en viss summa pengar ska komma migranter till godo. Migranterna är närvarande i metaforerna, men aldrig som utgångspunkt och följaktligen har de inte heller kontroll. Genom att utnyttja rörelsemetaforer beskriver organisationen sina egna och webbplatsbesökarens insatser som meningsfulla, eftersom migranternas strävan är utom deras kontroll vilket visar att de behöver hjälp. När regimer är utgångspunkt i rörelsemetaforerna gör de inte tillräckligt, med andra ord har de inte kontroll på vad de borde ha kontroll på, att försörja sina medborgare. Som utgångspunkt står EU för negativ kontroll. Dessa rörelsemetaforer bidrar till att konstruera EU som Läkare Utan Gränserns antagonist.

Med dessa tre teman har jag gått igenom de numerärt största metaforerna, och övergår nu till teman med färre förekomster.

del/helhet

De metaforer som utnyttjar temat del/helhet skiljer sig från de flesta andra metaforer i materialet i och med att de inte berör migranterna direkt. Namnet *Läkare Utan Gränser* kan tolkas som en metafor, där läkare ser människo-värdet som överordnat (fysiska) gränser mellan länder och gränser mellan religioner (icke-fysiska). Så länge nationella gränser upprätthålls, utgör skilda nationer delar av det gemensamma samhället. Men om vi agerar *utan gränser* betonar vi snarare helheten. Tolkningen har stöd i hur organisationens historia beskrivs (Médecins Sans Frontières 2016).⁶

I materialet finns även två metaforer som beskriver hur vägen till Mexiko ter sig för migranter: *Flyktvägen norrut mot Mexiko och USA är kantad av våld och utsatthet*. Denna metafor återkommer även i en rubrik: *Mexikos flyktvägar kantas av våld*. Metaforen kan sägas ha flera led. Dels beskrivs vägen som om den har kanter, likt en gata eller trottoar i stadsmiljö. Dels beskrivs dessa kanter som bestående av våld. Att använda **kant** beskriver hur världen hänger ihop, att den väg som migranten flyr längs är våldsam.

Medarbetarnas syn på organisationens arbete framträder i en kort ingress som länkar till en nyhetsberättelse. Här beskrivs hur en medarbetare, inför att ge sig ut på uppdrag med organisationen, lägger all sin packning i en stor *ångesthög* i stället för att lägga ner den i väskor: *Jag tror att det är min hjärnas sätt att **kanalisera** den monumentala ångest som jag känner inför uppdraget som helhet, till något som ändå är någorlunda greppbart*.

⁶ Läkare Utan Gränser arbetar för allas rätt till sjukvård, där denna rätt sätts framför nations- och religionsgränser (Médecins Sans Frontières 2016).

Kanalisera är en metafor i sammanhanget, liksom *greppbart* som redan har behandlats. Arbetet för Läkare Utan Gränser beskrivs genom användningen av dessa metaforer som något stort och väldigt, som i likhet med vatten i ett kanalsystem behöver delas upp i mindre delar för att kunna greppas.

Slutligen finns en mycket konventionaliserad metafor som riktar sig till webbplatsbesökaren och återkommer flera gånger på webbplatsen. Den utgörs av uppmaningen *Dela* och avser den digitala företeelsen att sprida information om en webbplats genom att länka till den i de sociala medier där man är verksam. Jag ser *dela* som en metafor här, då ingen fysisk enhet delas, utan det i stället rör sig om ett abstrakt fenomen, information.

Utifrån idén att helhet är positivt och splittring är negativt, är metaforen *Läkare Utan Gränser* positivt laddad eftersom den uttrycker en helhet. Men här finns också exempel på motsatsen. Uppdraget som medarbetaren står inför är helt på ett skrämmande vis: *den monumentala ångest som jag känner inför uppdraget som helhet*. I detta sammanhang är helhet alltså något negativt. Vad gäller den sista metaforen, att *dela* på sociala medier föreslår jag en positiv värdering, i samklang med uttryck som *dela med sig, delad glädje är dubbel glädje* osv. Värderingen för metaforerna i materialet vilka utgår från del/helhet beror i hög grad på kontexten.

föremål

I materialet finns fyra metaforiska användningar som alla rör mängd, grad eller intensitet för abstrakta fenomen, i vilka migranterna är direkt involverade, som i exemplet *De lever fortfarande under desperata förhållanden och är i stort behov av mer humanitärt bistånd*. Övriga användningar är **stor risk**, **lång påtvingad militärtjänstgöring** samt **höga nivåer av undernäring**. Varken behov, risk, militärtjänstgöring eller nivå av undernäring är fenomen som kan mätas med konkreta fysiska dimensioner.

Stor och hög brukar värderas högre än liten och låg, men i dessa fall är det negativa enheter som mäts och denna negativa laddning förstärks snarast.

syn

På Läkare Utan Gränsers webbplats används *syn* för att beskriva hur migranter förstår flykten: *Många **ser** därför inget annat alternativ än att bege sig ut på den farliga resan över havet.* Men även webbplatsbesökaren deltar i skeenden som beskrivs som att *se*: *Med ett regelbundet stöd **ser** du till att vi har resurserna för att agera snabbt.* I denna användning är det inte förståelse utan snarare ett slags kontroll som avses, och på så sätt liknar exemplet dem där webbplatsbesökaren utövar kraft. Ytterligare en metaforisk användning av syntemat är den flera gånger förekommande rubriken *I fokus*. Här kan både avsändaren, Läkare Utan Gränser, och mottagaren, webbplatsbesökaren, vara den som ser, som har ämnet i fokus för sitt synfält. Att se, förstå och kontrollera något värderas vanligen positivt, men i sammanhanget betonar migrantens förståelse av sin situation snarare utsattheten.

nära/långt borta

Vid ett tillfälle används en metafor som avser närhet/avstånd. Metaforen gäller EU och lyder:

Istället för att utveckla säkra och lagliga vägar för människor som söker sig till Europa har EU startat ett allt **närmare** samarbete med Eritrea, Libyen, Sudan och Etiopien.

Användningen ses som metaforisk eftersom *nära* och komparativa former *närmare*, *närmast* konkret avser fysiska storheter som kan vara placerade nära eller långt borta från varandra. I detta fall är *samarbete* ett abstrakt fenomen, men det omtalas alltså som om det vore konkret. Huruvida närhet

är positivt eller negativt laddat har mig veterligen inte behandlats i metaforforskningen. I det aktuella fallet blir värderingen klart negativ, eftersom metaforen kombineras med negativt laddade *istället för att utveckla säkra och lagliga vägar*. I texten utvecklas att samarbetet till exempel inbegriper att upprätta interneringsläger, vilket också är negativt laddat.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis konstrueras de språkliga metaforerna med hjälp av temana kraft, ägande, rörelse, del/helhet, föremål, syn och nära/långt borta. Metaforerna bidrar till föreställningen om att Läkare Utan Gränser gör ett gott arbete, där webbplatsbesökaren kan göra en viktig insats, vilket kommer migranterna till godo och dessutom motverkar EU:s negativa inflytande. Webbplatsbesökaren uppmanas att skänka pengar, både genom direkta och indirekta språkliga uppmaningar, samt genom en övertygande text, där migranterna språkligt framställs som behövande, eftersom de inte utövar kraft, inte äger och inte har kontroll över sin situation.

Diskussion och slutsatser

Analysen har visat att metaforer kan hjälpa till att bygga en övertygande text, som gör läsare mer benägna att bidra. Undersökningen av ett *gott exempel* (jfr Bartlett, 2018; Macgilchrist, 2007; Martin, 2004) på lyckat humanitärt hjälparbete bidrar på detta sätt med kunskap som biståndsforskare inom andra vetenskapliga discipliner efterfrågar (Fretheim, 2007; Hoeffler & Outram 2011; Sogge 2015). I ett större perspektiv blir detta goda exempel på hur Läkare Utan Gränser använder språkliga medel förhoppningsvis till nytta för andra biståndsaktörer, i deras arbete att övertyga potentiella givare och beslutsfattare om biståndets villkor och nödvändighet. Resultaten kan tolkas så att det som uppfattas som sakligt (jfr Hurst et al. 2017), t.ex. att utnyttja metaforer som utgår från rörelse, d.v.s. från start till mål i beskrivningar av

behov och hur behoven tillfredsställs, även får en värderande dimension, eftersom något som har ett mål uppfattas som mer meningsfullt än något som irrar omkring (jfr Lakoff, 1993; Vogel, 2011). Genom att använda metaforer som bygger på kraft, ägande och rörelse, kan Läkare Utan Gränser alltså få fram positiva budskap om sitt arbete på ett sätt som antagligen inte är särskilt märkbart för webbplatsbesökaren, men som ändå troligtvis påverkar dennes benägenhet att stödja organisationen (jfr Kövecses, 2010, s. 12). Metaforanalyserna pekar inte på några problematiska begrepp av de slag som Dahl (2008) och Fretheim (2007) visar. Den stora problematiken som framställs på webbplatsen är istället hur EU hanterar flyktingpolitiken. Webbplatsen visar upp en komplex bild av samhället där Läkare Utan Gränser, migranter, EU, webbplatsbesökaren och (i betydligt mindre grad) regimer är aktörer. Här bidrar metaforer (främst kraft och ägande, men också rörelse) till att reda ut orsakssamband vad gäller EU:s roll. På detta sätt skriver Läkare Utan Gränser in sig i det som Chouliaraki (2011) kallar för agonistisk solidaritet. Agonistisk solidaritet inbegriper även att den utsatta ska tillskrivas agentivitet, vilket dock inte gäller hur Läkare Utan Gränser med hjälp av metaforer beskriver migranterna. Därför vore det intressant att komplettera analysen med exempelvis en systemisk-funktionell analys av processer och deltagare för att undersöka hur migranterna framställs i icke-metaforiska stycken av materialet. När det gäller vilken roll som mottagaren, dvs. webbplatsbesökaren erbjuds, så är den på ett explicit plan att påverka arbetet genom att skänka pengar. Men implicit inbjuds webbplatsbesökaren också att bli aktivist, en roll som stämmer väl överens med agonistisk solidaritet enligt Chouliaraki (2011). Dels får webbplatsbesökaren stor kunskap om EU:s flyktingpolitik, och kan påverka den, t.ex. genom att rösta i parlamentariska val för att förändra den politiska majoriteten. Dels kan besökaren läsa om möjligheten att själv bli en del av Läkare Utan Gränser genom att arbeta för organisationen.

Härmed välkomnas besökaren till kampen för en bättre värld. Analysen låter oss skymta den komplexitet som bygger upp vår moderna globaliserade värld, där bistånd beskrivs i som meningsfullt, nödvändigt och politiskt.

Referenser

Arendt, H. (1998). *Människans villkor: vita activa*. (Rev. utg.) Göteborg: Daidalos.

Bartlett, T. (2018). Positive Discourse Analysis. I J. Flowerdew & J. Richardson (Red.), *The Routledge Handbook of Critical Discourse Studies*. London: Routledge.

Boström, P. (2018). "Det här är ju dött tåg liksom ..." En studie av metaforer för romantisk kärlek i talad svenska. Umeå: Umeå universitet.

Charteris-Black, J. (2004). *Corpus approaches to critical metaphor analysis*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.

Chouliaraki, L. (2010). Acting on vulnerable others. Ethical agency in media discourse. I L.K. Chelotis (Red.), *Roots, Rites and Sites of Resistance. The Banality of Good* (s. 108–124). Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Chouliaraki, L. (2011). 'Improper distance': Towards a critical account of solidarity as irony. *International Journal of Cultural Studies* 14(4), 363–381.

Dahl, G. (2008). Words as Moral Badges. A Flow of Buzzwords in Development Aid. I B. Hettne (Red.), *Sustainable Development in a Globalized World. Studies in Development, Security and Culture* Volume 1 (s. 172–199). Hampshire & New York: Palgrave.

Dirven, R., Frank, R. & Ilie, C. (Red.). (2001). *Language and ideology, vol II Descriptive Cognitive Approaches*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Eriksson Baaz, M. (2001). Biståndet och partnerskapets problematik. I M. McEachrane & L. Faye (Red.), *Sverige och de Andra. Postkoloniala perspektiv* (s. 159–187). Stockholm: Natur och kultur.

Foucault, M. (2008 [1971]). Nietzsche, genealogin, historien. I: *Diskursernas kamp. Texter i urval av Thomas Götselius och Ulf Larsson* (s. 101–124). Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposium.

Fretheim, K. (2007). Egoistenes gode intensjoner. Konstruksjonen av bistandsbransjen i nyere norsk bistandsdebatt. *Internasjonal politikk* 65(3), 45–70.

Frøjd, Y. (2017). Who Cares? Operation Day's Work's Booklet Covers as Appeals for Humanitarian Aid. *Scandinavian Studies* 89(4), 548–572.

Gibbs, R. W. Jr. & Colston H. L. (2006). The cognitive psychological reality of image schemas and their transformations. I D. Geeraerts (Red), *Cognitive Linguistics. Basic Readings* (s. 239–268). Berlin: Mouton de Gruyter.

Grady, J. E. (1997). *Foundations of Meaning: Primary Metaphors and Primary Scenes*. Berkeley: University of Berkeley.

Gullestad, M. (2007). *Misjonsbilder. Bidrag till norsk selvforståelse. Om bruk av foto og film i tverkkulturell kommunikasjon*. Oslo: Universitetsforlaget.

Hoeffler, A. & Outram, V. (2011). Need, merit or self- interest – what determines the allocation of aid? *Review of Development Economics*, 15(2), 237–250.

Hurst, R., Tidwell, T. & Hawkins, D. (2017). Down the Rathole? Public Support for US Foreign Aid. *International Studies Quarterly* 61, 442–454.

Jacobson, R. (1959). *Linguistics and Poetics: Roman Jakobson's Concluding Statement at the Conference on Style, Indiana University, April 1958*. Stanford, CA: Center for Advanced Study in the Behavioral Sciences.

Keldsen, T. (2015, 9 mars) Förtroendet för hjälporganisationer i Sverige är polariserat. Hämtad 8 dec. 2017 från yougov.se/news/2015/03/09/fortroendet-hjalporganisationer-i-sverige-ar-polar

Kövecses, Z. (2010). *Metaphor. A Practical Introduction*. (2 Ed.) Oxford: Oxford University Press.

Lakoff, G. (1993). The contemporary theory of metaphor. I A. Ortony (Red.), *Metaphor and Thought* (s. 202–251). Cambridge: Cambridge University Press.

Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago: Univ. of Chicago Press

Läkare Utan Gränser 2016, 17 juni. Vi slutar ta emot pengar från EU och dess medlemsländer. Hämtad 19 feb. 2018 från lakareutangranser.se/nyheter/vi-slutar-ta-emot-pengar-fran-eu-och-dess-medlemslander

Macgilchrist, F. (2007). Positive Discourse Analysis – Contesting Dominant Discourse by Reframing the Issues. *Critical Approaches to Discourse across Disciplines* 1(1), 74–94.

Mannsåker, H. (2017). *Schizofrene symptom og splitta sinn. Kritiske metonymi- og metaforanalyser av fagtermar knytte til diagnosen*

schizofreni i skandiaviske lærebøger i psykiatri. Bergen: Universitetet i Bergen.

Martin, J. (2004). Positive discourse analysis: Solidarity and change. *Revista Canaria de Estudios Ingleses* 49, 179–202.

Médecins Sans Frontières 2016, 4 okt. Founding of MSF. Hämtad 13 feb. 2018 från msf.org.uk/founding-msf

OECD (2002). History of the 0.7% ODA target. *DAC Journal* 3(4), III-9–III-11. Även tillgänglig via <http://www.oecd.org/dac/stats/ODA-history-of-the-0-7-target.pdf>

Riksdagen webbtv (löpande), hämtad 21 mar. 2018 från riksdagen.se/sv/webb-tv/

Oxfeldt, E. (Red.). (2016). *Skandinaviske fortellinger om skyld og privilegier i en globaliseringstid*. Oslo: Universitetsforlaget. Även tillgänglig via <https://www.idunn.no/skandinaviske-fortellinger>

Sogge, D. (2015). Donors helping themselves. I M. Arvin & B. Lew (Red.), *Handbook on the Economics of Foreign Aid* (s. 280–304). Cheltenham & Northampton MA: Edward Elgar Publishing.

sprakbruk.fi/-/lordi-ager- Hämtad 17 okt. 2018.

Steen, G.J., Reijniere, W.G. & Burgers, C. (2014). “When Do Natural Language Metaphors Influence Reasoning? A Follow-Up Study to Thibodeau and Boroditsky (2013).” *Plos One* 9(12), 1–25.

Steen, G.J., Dorst, A.G., & Herrmann, J.B. (2010). *Method for Linguistic Metaphor Identification: From MIP to MIPVU*. Amsterdam: John Benjamins Publishing.

Svenska Akademiens Ordbok (SAOB). Hämtad 19 feb. 2018 från svenska.se

Svenska Akademiens Ordlista (SAOL). Hämtad 19 feb. 2018 från svenska.se

Svensk Ordbok (SO). Hämtad 19 feb. 2018 från svenska.se

Taber, C. S. & Lodge, M. (2006). "Motivated Skepticism in the Evaluation of Political Beliefs." *American Journal of Political Science* 50(3), 755–769.

Thibodeau, P. & Boroditsky, L. (2013). Natural Language Metaphors Covertly Influence Reasoning. *Plos One* 8 (1), 1–7.

Tønnesen, A. V. (2007). *Kirkens nødhjelp. Bistand, tro og politikk*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Vogel, A. (2011). *Språket, kroppen och tankarna*. Lund: Studentlitteratur.

Öhman, M. (2008). Sverige hjälper att fostra svenska folket till medvetenhet om sin egen storhet och andras litenhet. *Tidskrift för genusvetenskap* 1, 58–76.